

Nærings- og fiskeridepartementet

FISKERITILTAK I OSLOFJORDEN – HØRINGSUTTALELSE

Vi viser til [høring kunngjort 20. januar 2025](#). Nærings- og fiskeridepartementet og Klima- og miljødepartementet ber om innspill på nye fiskeritiltak foreslått for å gjenoppbygge fiskebestandene og et velfungerende økosystem i Oslofjorden. Naturvernforbundet vil berømme departementene for deres forslag.

Naturvernforbundets anbefalinger

Naturvernforbundet representerer 43 000 medlemmer og over 100 lokallag, hvorav mange i Oslofjord-området fra svenskegrensa til og med Telemark. Gjennom departementenes forslag til nye fiskeritiltak har det bygget seg opp en positiv forventning til at myndighetene endelig skal gjøre det som trengs for å redde Oslofjorden. En meningsmåling gjennomført av Opinion analyse blant et representativt utvalg mennesker i hele landet, og i Oslofjord-området, viser at et veldig stort flertall støtter sterke fiskeritiltak og innføring av nullfiskeområder.ⁱ Kun 5 prosent er imot.

Naturvernforbundet støtter kraftfulle tiltak og deler de faglige vurderingene fra Fiskeridirektoratet og Miljødirektoratet som er grunnlag for tiltakene som nå foreslås. Våre hovedanbefalinger er vedtatt av Naturvernforbundets landsstyre:

- Stoppe tråling og snurpenotfiske i hele Oslofjord-området
- Etablere flere nullfiskeområder
- Kompensere yrkesfiskere for medvirkning til havvern
- Etablere bærekraftige høstingsstrategier for alt fiske utenfor nullfiskeområdene

Bakgrunn for at det trengs tiltak

Anekdotiske observasjoner fra våre frivillige og aktive forteller som forskningen at det tradisjonelle fisket av ulike torskfisk i Sørøst-Norge kollapset rundt tusenårsskiftet, og at en del større fiskearter ble borte allerede lenge før det. Samtidig ser vi at lurven tar over for tareskog mange plasser i indre og midtre skjærgård. Situasjonen bærer alle bumerker på et kystøkosystemskifte, fra et friskt tare-samfunn med mange store fiskeindivider og variert bestandsstruktur og artssammensetning til et trådalge- og småfiskdominert, fattigere økosystem.

Mange har mer eller mindre velfunderte meninger om hva som kan forklare at Oslofjorden har vippet over i en dårlig tilstand. Kunnskapen om slike økosystemskifter både internasjonalt, og konkret for Oslofjorden, tilsier at det er noen viktige hovedfaktorer: lang tids overbeskatning fra både yrkes- og fritidsfiske kombinert med eutrofiering og et klima i endring med økt avrenning og høyere havtemperaturer. Et slikt skifte blir fort en selvforsterkende dårlig spiral. Overgjødning og avrenning gir

økt groe, forråtnelse på bunnen og færre gode steder å leve for både bunnfauna, tare og fisk. I en svekket fjord der det fortsatt fiskes hardt, vil bestandene ha større risiko for å overfiskes enn i en frisk fjord. Overfiske og reduksjon i antallet store fisk kan dessuten gi kaskadeeffekter nedover i økosystemet, som svekker bunnhabitatene ytterligere. For å rette opp situasjonen og vippe økosystemet tilbake på et bedre spor er det nødvendig å prøve litt ulike, kraftfulle tiltak og så følge nøye med på hva som virker.

Det er akutt viktig å gi full beskyttelse til de få individene av kysttorsk og andre spesielt verdifulle bestander som er igjen i fjordene på dette kyststrekket. Da må dagens ulike smutthull og dispensasjonsmuligheter til å ta torsk tettes, slik departementene foreslår.

Vi støtter etablering av nullfiskeområder fordi sterkt marint vern virker

Vi er som faginstansene ikke i tvil om at sterke tiltak, inkludert å innføre store nullfiskeområder som foreslått, vil ha positive effekter på økosystemet. Forskning verden over er helt utvetydig på at vi kan forvente stor og relativt rask bedring for de artene som er stedege innenfor områdene som beskyttes.

Fjordtorsken er kjent som stedbunden helt ned på nivå med skjær og holmer, gyter gjerne i retensjonsområder der det er størst sjans for at yngelen blir i fjorden, og vokser opp i grunne ålegressbukter og tareområder som vi har mange av i Oslofjord-området. Det er dermed all grunn til å tro at tiltak som beskytter fjordtorsken fra fiske og skjærmer de få gytende individene som er igjen i fjordene, vil ha en avgjørende, positiv effekt. Den positive effekten vil gjelde også for alle sjødyrarter som er knyttet til de aktuelle områdene i en eller flere livsstadier.

Om vi i tillegg ønsker å beskytte nordsjøtorsken eller andre fiskeslag som har store deler av sin livssyklus på dypere vann lenger ute i Skagerrak, må tiltak settes inn også der.

Videre er det godt dokumentert at verneområdene må være av en viss størrelse, ha varighet mer enn noen få år, ha høyest mulig beskyttelsesgrad der null fiske er det beste, og ha tilsvarende områder i nærheten, for å oppnå best mulig effekt.

Vi er dermed ikke i tvil om at alle de tre foreslåtte nullfiskeområdene, både indre Oslofjord, Hvaler og Færder, vil ha stor positiv effekt på bunnmiljø og bestander av sjødyr som bor i eller besøker områdene. De bør innføres.

God design av nullfiskeområdene

Akkurat hvor grensene for slike nullfiskeområder bør gå, er en balanse mellom flere forhold, blant annet økosystemets beskyttelsesbehov, folk og næringers behov for tilgang til fiskeplasser og hva som er fornuftig verneområdedesign for effektivt oppsyn.

Dersom nullfiskeområdenes avgrensning blir for fragmentert og vanskelig å lese i landskapet, blir de vanskelig å håndheve. Nullfiskeområdene som er foreslått, forholder seg til kjente avgrensninger, henholdsvis Indre Oslofjord og størstedelen av de marine nasjonalparkene, og virker fornuftig. Om myndighetene etter høringa ønsker å justere inn enkelte muligheter for yrkes- og fritidsfiske i

Oslofjorden, bør det gjøres ved å justere grensene for nullfiskeområdene, og da samtidig utvide nullfiskeområdene i andre retninger, ikke ved å uthule fiskeforbudet. Oppsyn og sosial justis for å holde på null fiske vil være langt lettere om det innenfor slike avgrensede, tydelig definerte arealer faktisk skal være null fiskeredskap i sjøen, enn om vi tillater dispensasjon til visse grupper eller typer av redskap innenfor verneområdene.

Å tillate bunntrawl eller annet industrielt fiske i verneområder bør under enhver omstendighet unngås, både av hensyn til naturen der og fordi det er direkte i strid med Verdens naturvernunion (IUCN) sine kriterier for hva som kan kalles marint vernⁱⁱ. Samtidig viser forskninga at fritidsfisket tar en stor del av kysttorsken, og må reguleres.

Bærekraftige høstingsstrategier utenfor nullfiskeområdene

I departementenes høringsdokument ligger det en rekke forslag til justeringer av eksisterende fiskerireguleringer, kort sagt å avslutte dispensasjonsmulighetene i tiltakene som allerede er innført for å beskytte kysttorsken i Indre Skagerrak. Vi støtter disse. Hver av de ulike fiskeinteressene, enten det er trålfiskere, garnfiskere eller sportsfiskere med teine eller snøre, vil hevde at deres aktivitet har begrenset påvirkning på gjenværende fjordtorskbestand og fjordmiljøet generelt. Samlet blir belastningen likevel uakseptabel. I tillegg kommer et betydelig spøkelsesfiske med tapt redskapⁱⁱⁱ og noe aktivt tjuvfiske.

Vi vet at det fortsatt tas kysttorsk med alle nevnte fiskemetoder innenfor dagens torskevernesoner. Dette kan ikke få fortsette når vi ønsker at igangsatte tiltak faktisk skal gi bestanden full beskyttelse, og når det nå er en kritisk lav bestand med svært få individer igjen av fjordtorsken. Det undergraver også respekten for fiskereglene når enkeltgrupper har unntak.

Vi støtter også at det industrielle fisket med snurpenot etter sild og brisling og den tunge krepsetrålingen uten skillerist skyves ut av fjordene som foreslått, men også mye lenger ut fra kysten enn i dag. Vi ber departementet vurdere å utvide fjordbeskyttelseslinja mer enn foreslått. Grunnlinja går svært nær land på Vestfold- og Telemarks-kysten spesielt, så å holde store fartøy med tung redskap utenfor grunnlinja gir her ikke nok beskyttelse av de kystnære fiskebestandene. Krepsetrål fisket i indre del av Norskerenna bør stenges, da arealene som tråles, i stor grad samsvarer med særlig verdifulle områder (SVO), og det tas mer bifangst enn kreps, til dels av sjeldne, langlivede arter.^{iv}

Inkludert i tiltak for bærekraftig fiske utenfor nullfiskesonene må det også satses mer på informasjon til befolkningen om fiskeregler og vernesoner og motivere til fellesdugnaden for Oslofjorden. Og det trengs fiskerioppsyn som er synlig til stede i fjorden med både forebyggende veiledning, og sanksjoner ved regelbrudd, overfor både fritidsfiskere og yrkesfiskere.

Kompensasjon til berørte yrkesfiskere

Yrkesfiskere og fritidsfiskere sine interesser, altså behovet for fiskemuligheter på sikt, ivaretas best dersom myndighetene iverksetter kraftfulle tiltak for å trygge og gjenoppbygge fiskebestander. At disse tiltakene da også på kort sikt innskrenker hvilke områder vi kan fiske i, og hvor mye vi kan fange i

Oslofjorden-området, ligger i sakens natur. Dersom fisket får fortsette stort sett som i dag, har vi faktisk ikke innført noen nye, effektive tiltak.

Naturvernforbundet har tatt til orde for at yrkesfiskere som berøres personlig og direkte av nullfiskeområder gjennom at de mister vante, nære fiskeplasser, bør kompenseres til en viss grad og gis økonomisk støtte for omstilling. En slik ordning bør utredes. Så vidt vi vet, ble for eksempel yrkesfiskerne kompensert når Frierfjorden i Telemark ble avstengt for yrkesfiske grunnet dioksinforurensning. I andre tilfeller lukkes fiskefelt i Norge helt uten kompensasjon til fiskerne dersom fiskerimyndighetene finner det nødvendig av hensyn til bærekraften i fisket.

Et par forhold relatert til situasjonen i Oslofjorden taler i retning av at berørte yrkesfiskere bør kompenseres: Det er usikkert hvor fort fisken og fisket kan komme tilbake, og det er andre faktorer enn den enkelte av dagens fiskere sin aktivitet som har medvirket til en dårlig miljøtilstand: både forurensning og tidligere tiders fiske.

Vi har kunnskapen – vern virker

Naturvernforbundet vil berømme departementene for et forslag til en pakke av tiltak som – hvis de innføres i dette omfanget – vil kunne ta økosystemet i Oslofjorden et langt skritt i riktig retning. Forslaget om nullfiskeområder og nye fiskerireguleringer har utløst stort engasjement, inkludert enkelte tydelige motstemmer til mer vern. Samtidig som alle skal bli hørt, er det viktig at departementet er oppmerksomme på det paradigmeskiftet havforskningen og fiskeriforvaltningen står i akkurat nå, og vektlegger oppdatert kunnskap framfor den utdaterte. De siste tiårenes havforskning viser at både marint vern og ulike typer økosystembasert fiskeriforvaltning er nødvendige, i Norge som globalt. Og vi opplever at fiskeri- og miljøforvaltninga tilpasser seg dette og er oppdatert på forskningen. Samtidig er aktørbildet som uttaler seg i media sammensatt. Og rådene om at «vanlige fiskerireguleringer er tilstrekkelig», selv om de har tatt oss til dagens dårlige situasjon i Oslofjorden, kan fortsatt høres.

All gjeldende ny forskning og erfaring forteller oss at vern virker – hvis det er omfattende nok i tid og utstrekning og det i områdene gis sterk nok beskyttelse til fisk og marint liv.

Et nettverk av nullfiskeområder er derfor ikke kun et krisetiltak i Oslofjorden, men et fenomen og verktøy innen internasjonal havforvaltning som Norge også bør verdsette.

Med vennlig hilsen
Naturvernforbundet

Truls Gulowsen
leder

-
- i Undersøkelse utført av Opinion for Oslofjorden Friluftsråd: <https://www.oslofjorden.org/stor-sporreundersokelse-om-oslofjorden/>
- ii IUCN, Verdens naturvernunion (2021): 066 - Guidance to identify industrial fishing incompatible with protected areas: <https://www.iucncongress2020.org/motion/066>
- iii For eksempel «mellom 2 984 og 11 937 torsk mister livet i spøkelsesfiske hvert år i Raet Nasjonalpark. Til sammenligning ble det beregnet landet 15 670 torsk i det kommersielle fisket» fra Thorbjørnsen et al (2023): Tiltak mot spøkelsesfiske i marine nasjonalparker — Arbeidsrapport, Havforskningsinstituttet.
- iv Brev fra Naturvernforbundet til regjeringen sendt 31. januar 2023 «Grep mot rovfiske med bunntål i Skagerrak»: <https://naturvernforbundet.no/content/uploads/2023/02/31.1.23-Brev-til-NFD-og-KLD-om-dansk-rovfiske-i-Skagerrak.pdf>